

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Інститут математики, економіки і механіки
Кафедра загальної психології та психології розвитку особистості

Д и п л о м н а   р о б о т а

магістр

(освітньо-кваліфікаційний рівень)

на тему: **«Захисні механізми на різних стадіях особистісного зростання»**
«Defense mechanisms at different stages of personal growth»

Виконала: студентка денної форми навчання

спеціальність 053 Психологія

Бовт Диана Віталіївна

Керівник   к.психол.н., доц. Буганова В.М.

Рецензент   д.психол.н., проф. Родіна Н.В.

Рекомендовано до захисту:

Протокол засідання кафедри

№

Завідувач кафедри

_____

(підпис)

Кіреєва З.О.

Захищено на засіданні ЕК №
протокол №

Оцінка _____ / _____ / _____

(за національною шкалою, шкалою
ECTS, бали)

Голова ЕК

_____

(підпис)

Одеса – 2017

ЗМІСТ

стор

ВСТУП	
РОЗДІЛ 1. СУЧАСНІ НАУКОВІ УЯВЛЕННЯ ЩОДО ПОВЕДІНКИ НА РІЗНИХ ЕТАПАХ ОСОБИСТІСНОГО ЗРОСТАННЯ	
1.1. Загальні положення теорії особистісного зростання.....	
1.2. Поняття про кризу у сучасній психології.....	
1.3. Психологічні захисти в період кризи особистості.....	
1.4. Стили і стратегії долаючої поведінки.....	
Висновки до розділу.....	
РОЗДІЛ 2. МЕТОДОЛОГІЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ	
2.1. Обґрунтування вибору методів та методик дослідження.....	
2.2. Етапи дослідження.....	
Висновки до розділу.....	
РОЗДІЛ 3. ДОСЛІДЖЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАХИСТУ НА РІЗНИХ СТАДІЯХ ОСОБИСТІСНОГО ЗРОСТАННЯ	
3.1. Результати дослідження вираженості духовної кризи у студентів.....	
3.2. Результати дослідження психологічних захистів у студентів.....	
3.3. Результати дослідження копінг-стратегій у студентів.....	
3.4. Способи подолання важких ситуацій у осіб, що переживають кризу	
3.5. Способи подолання важких ситуацій у осіб, що переживають літичну фазу особистісного зростання	
3.6. Математична обробка отриманих результатів	
Висновки до розділу.....	
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	

ВСТУП

Життя людини в сучасному суспільстві передбачає існування і розвиток в нестабільних економічних, політичних і соціальних умовах. При цьому, життєві труднощі у кожному віковому періоді потребують інших підходів. Те, що адаптивно у молодому віці, може бути не зовсім адекватно в період зрілості і, навпаки. У зв'язку з цим, особливої **актуальності** набувають питання, щодо ефективних стратегій подолання кризових ситуацій в ході розвитку особистості. Тобто, потребує уточнення динаміка стратегій подолання на протязі людського життя.

Життєві труднощі в психології представлені різнобарвно: критичні поворотні події (Р. Лазарус і С. Фолкман), важка ситуація (Л.І. Анциферова, С.К. Нартова-Бочавер), життєві події (Л.Г. Дика, А.В. Махнач), життєві ситуації (Л.Ф. Бурлачук, Е.Ю. Коржова), екстремальна ситуація (М.Ш. Магомед-Емінов), кризова ситуація (В.В. Нуркова), критична ситуація (Ф.Е. Василюк) і ін. В даний час найбільш вивчені два основних виду взаємодії з важкою ситуацією: психологічний захист (З. Фрейд, А. Фрейд, Г. Вайлант, Н. Хаан, Р. Уайт, В. І. Журбін) і стратегії подолання (Л.І. Анциферова, Ф.Е. Василюк, В.А. Бодров, С.К. Нартова-Бочавер, А.В. Либин і А.В. Лібіна). В цілому, в західних роботах в останні два десятиліття виміру копінг-стратегій присвячено велика кількість публікацій але, одиниці - у вітчизняній літературі. Тим більшу цінність мають дослідження співробітника нашого ВНЗ – професора Родіной Н.В.

Традиційно, психологічні захисти вважають неконструктивним варіантом поведінки, таким, що не стільки вирішує проблему, скільки відстрочує її вирішення в часі - їх використання замість реального практичного вирішення конфліктних ситуацій призводить до постійного повтору минулого досвіду і в цілому – напружену адаптацію в збиток саморозвитку і самореалізації. На противагу їм, копінг-стратегії або далаюча

поведінка, як це і впливає з назви, здатні вирішити утруднення, що виникли та зняти напругу за рахунок конструктивного виходу із ситуації.

При цьому, співвідношення психологічних захистів та стратегій подолання рідко розглядають в комплексі, хоча, вони багато в чому східні. Східні настільки, що деколи відбувається підміна одного поняття іншим. Також, недостатньо розроблені питання про види психологічних захистів на різних етапах розвитку, наприклад, в період кризи. Неоднозначно трактуються і результати подолання і захисної поведінки, зокрема, відсутні чіткі критерії їх успішності та ефективності. В зв'язку з цим, інтерес дослідників до вивчення стратегій подолання у динаміці розвитку життя представляється дуже **актуальним**.

В екофасілітативній парадигмі вважається, що хворобливі переживання ще не говорять про психічні розлади. Будь-яке порушення у внутрішньому світі може бути свідченням того, що людина перебуває в духовних шуканнях і йому необхідні або час, або допомога ззовні у вирішенні кризових переживань. Тому, питання, що мають місце на сьогоднішній день у теорії кризових станів, імовірно, будуть вирішені принципово новим, якісним стрибком наукової думки. Перспективними з цієї точки зору виглядає опора на принцип презумпції розвитку, який був сформульований засновником екофасілітації П.В.Лушиним: «Якщо не доведено, що це регрес, це вважається прогресом». Так, навіть те, що іноді бачиться як негативне явище, може бути оптимальним способом виходу: «Неадекватні ситуації вимагають засобів виходу з них, які можуть виглядати як неадекватні» (П.В.Лушин). Людська природа гнучка й адаптивна, вона, як струмочок на пересіченій місцевості, шукає спосіб обійти перепони, що виникають, з мінімальними витратами і втратами. При цьому, те, як людина поводить, іноді виглядає нерозумно і неправильно, але, криза, як відомо, як раз, відрізняється безвихідністю - всі варіанти, які є в наявності, чимось негарні і доводиться вибрати краще з гіршого («менше зло»). Можливо, що будь-який інший варіант поведінки, крім обраного, був би ще більш нерозумним і

неправильним. У цьому контексті у нас виникло припущення, що як копінг-стратегії, так і психологічні захисти мають право на існування (не випадково ж вони виникли), але, кожен з цих варіантів поведінки оптимальний в своїх умовах, наприклад, на різних стадіях особистісного зростання.

Мета дослідження: теоретико-емпіричне дослідження психологічних захистів на різних етапах особистісного зростання.

Завдання дослідження:

1. Теоретичний аналіз сучасних наукових уявлень щодо поведінки на різних етапах особистісного зростання.
2. Дослідити особливості застосування психологічних захистів на різних етапах особистісного зростання.
3. Зіставити отримані результати та визначити взаємозв'язок особливостей застосування досліджуваними психологічних захистів і копінг-стратегій з поточними фазами особистісного зростання.

Об'єкт дослідження: захисні механізми особистості.

Предмет дослідження: захисні механізми на різних стадіях особистісного зростання.

Методи дослідження: теоретичний аналіз літературних першоджерел; психологічне дослідження за допомогою стандартизованих методик: «Діагностика духовної кризи» («ДДК»), «Індекс життєвого стилю» («LSI»); "Копінг-тест "Опитувальник про засоби копіngu" Р. Лазаруса і С. Фолкмана і "Копінг-поведінка в стресових ситуаціях"; методи математичної обробки: критерій рангової кореляції Спірмену, розрахований за допомогою програми SPSS 13.0.; однофакторний дисперсійний аналіз (ANOVA) з використанням критерію Тьюкі, та кластерний аналіз з використанням критерію Крамеру.

Опис вибірки:

на 1 етапі: 100 студентів у віці від 17 до років до 26 років (середній вік - 23 років), чоловіків - 48, жінок - 52 осіб.

на 2 етапі: дві групи по 30 чоловік у кожній: ті, що переживали літичний та критичний етапи особистісного зростання.

Бази проведення емпіричного дослідження: Одеський національний університет імені І.І.Мечникова та інтернет-спільнота.

Практична значущість дослідження полягає в тому, що його основні висновки можуть бути використані при розробці навчальних курсів викладання психології в школі або ВНЗ. На основі виявлених закономірностей можуть бути розроблені рекомендації із профілактики можливих порушень у структурі психологічних захистів або деструктивного особистісного розвитку. Можлива розробка психокорекційних програм, спрямованих на збалансування якості й кількості психологічних захистів, які використовує особистість, або стабілізацію психоемоційного стану під час переживання кризи.

Апробація: участь у Всеукраїнській (з міжнародною участю) науково-практичній конференції «Соціокультурні та психологічні координати становлення особистості» 05-06 жовтня 2017 р. у М.Херсон, з докладом на тему: «Психологічні захисти та копінг-стратегії в динаміці особистісного зростання».

Структура роботи: 129 сторінки загального тексту, що містить: вступ, три розділи, загальні висновки, 24 таблиці, 30 рисунків, список літератури з 78 позиціями.

ВИСНОВКИ

1. Теоретичний аналіз показав, що особистісне зростання відбувається нелінійно та непослідовно: на його протязі виділяються етапи, що принципово відрізняються: літичні та критичні. Кожен з цих етапів має свої труднощі і тому потребує специфічних механізмів психологічного захисту.
2. На різних етапах особистісного зростання характерно використання різних адаптивних прийомів: у кризі – механізмів психологічного захисту; у літичному періоді – копінг стратегій. А саме, найбільше число й виразність використовуваних МПЗ характерно для кризової групи: «витіснення», «регресія», «заперечення», «реактивні утворення». В кризі МПЗ направлені на власні внутрішні устремління, бажання і думки (витіснення, реактивні утворення), а також схильністю до інфантильних проявів у важкій життєвій ситуації. Досліджувані у кризі використовують способи подолання труднощів, які прийнято називати дезадаптивними, уникаючи проявляти активність і концентруючись більше на регуляції свого емоційного стану, чим на рішенні проблеми. У літичній фазі найінтенсивніше використовують заперечення як психологічний захист; проблемно-орієнтований стиль долаючої поведінки та стратегії: "планування рішення проблеми" і "позитивна переоцінка" як особливості долаючої поведінки, що свідчить про у край оптимістичне сприйняття проблемної ситуації і себе в ній.
3. Математична обробка отриманих результатів показала, що існує взаємозв'язок особливостей застосування досліджуваними психологічних захистів і копінг-стратегій з поточними фазами особистісного зростання. Кластерний аналіз виявив наявність двох кластерів, що суттєво відрізняються. У перший кластер увійшли досліджувані, що переживають кризу і більш активно застосовують

захисні механізми - 7 з 8 (відсутнє тільки «Заперечення»), а не копинг-стратегії - 1 з 8. У другому кластері виявилися особистості, що переживають лізіс. Вони набагато менше використовують психологічні захисти, але, активно застосовують копинг-стратегії. Так, по шкалам методики «WSQ» визначено агресивні зусилля для зміни ситуації, певна ступінь ворожості й готовності до ризику; визнання своєї ролі в проблемі із супутньою темою спроб її рішення; когнітивні зусилля відділитися від ситуації й зменшити її значимість, а також; зусилля знайти емоційний комфорт і інформацію від інших.

Таким чином, виявилось, що у кризі особи частіше використовують психологічні захисти, а у лізісі – копинг-стратегії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Абульханова-Славская К.А. Развитие личности в процессе жизнедеятельности // Психология формирования и развития личности. — М.: Наука, 1981. -С. 19-45.
2. Алмаев Н.А. Малкова Г.Ю. Оценка психометрических свойств методики "Индекс жизненного стиля" Плутчика – Келлермана // Вопросы психологии. – 2007 – №1. – С. 151-159.
3. Анцыферова Л.И. Личность в трудных жизненных условиях: переосмысливание, преобразование ситуаций и психологическая защита // Психологический журнал. 1994. Т.15. №1. С. 3 – 19
4. Ассаджиоли Роберто. Нервные заболевания при духовном росте.
5. Балл Г.А. Понятие адаптации и его значение для психологии личности // Вопр. психол., 1989. N 1.- С. 92-100
6. Бассин Ф.В. О силе "Я" и психологической защите / / Вопросы философии. — 1969. — № 2. — С. 118—125.
7. Бассин Ф.В., Бурлакова М.К., Волков В.Н. Проблема психологической защиты // Психологический журнал. — 1988. — №3. — С. 30—41. 12.
8. Белковский С.А. Личностный рост: задачи, направления и динамика с точки зрения теории "спектральной психологии" Кена Уилбера
9. Битюцкая Е.В. Когнитивное оценивание и стратегии совладания в трудных жизненных ситуациях: Автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.01 / МГУ им. М.В. Ломоносова. – М., 2007. – 30 с.
10. Бодалев А.А. Формирование личности — актуальная проблема комплексного психолого – педагогического исследования. — В кн.: Психолого-педагогические проблемы взаимодействия учителя и учащихся. М., 1980, с.6-9.
11. Бодров В. А. Проблема преодоления стресса. Часть 1: "COPING STRESS" и теоретические подходы к его изучению // Психологический журнал. - 2006. - N 1 . - С. 122-133.

12. Большой толковый психологический словарь. Т. 2 (П-Я); Пер. с англ./Ребер Артур. ООО «Издательство «Вече», 2001.
13. Бурлачук А.Ф., Коржова Е.Ю. Психология жизненных ситуаций. - М., 1998. - С.262.
14. Бурлачук Л.Ф., Михайлова Н.Б. К психологической теории ситуации // Психологический журнал. – 2002. – №1. – С. 5-17.
15. Василюк Ф. Е. Психология переживания. Анализ преодоления критических ситуаций. — М.: Издательство Московского университета, 1984.
16. Василюк Ф. Е., Жизненный мир и кризис: типологический анализ критических ситуаций // Журнал практической психологии и психоанализа, #4 декабрь 2001.
17. Вахромов Е.Е. Психологические концепции развития человека: теория самоактуализации. – М.: Международная педагогическая академия, 2001.
18. Виноградова Л. В. Когнитивная психология. Интеллектуальный контроль как способ интерпретации эмоционально-трудных жизненных ситуаций. // Психологический журнал, № 006, 2004, с. 21-28.
19. Вовк А.О. Психологічні чинники екзистенціальної фрустрації особистості: Автореф. дис. ... канд. психол. наук. – Київ – 2006. – 20 с.
20. Волкова Н.В. Coping strategies как условие формирования идентичности // Мир психологии. 2004. №2 С. 119-124
21. Гребенников Л.Р. Механизмы психологической защиты: генезис, функционирование, диагностика: Дисс. на соиск. учен. степ. Канд. психол. наук: 19.00.07. – М., 1994. – 202 с.
22. Дементий Л.И. К проблеме диагностики социального контекста и стратегий копинг-поведения // Журнал прикладной психологии. 2004. №3. С. 20-25
23. Демина Л.Д., Ральникова И.А. Психическое здоровье и защитные механизмы личности: Учебное пособие. – Изд-во Алтайского государственного университета, 2000. – 123с.
24. Журбин В. И. Понятие психологической защиты в концепциях З. Фрейда и К. Роджерса // Вопросы психологии. – 1990. – №4. – С.14-22.

- 25.Завгородня О.В. Проблема психологічного здоров'я: спроба теоретичного аналізу // Практична психологія та соціальна робота. – 2007. - №1. – С. 56-60.
- 26.Зайва О.О. Особливості використання почуття гумору як ресурсу психологічного подолання: Автореф. дис. ... канд. психол. наук. – Харків, 2006. – 20с.
- 27.Зинченко В.П., Моргунов Е.Б. Человек развивающийся. М.: Тривола, 1994.
- 28.Киршбаум Э. И., Еремеева А. И. Психологическая защита. 2-е изд. М.: Смысл, 2000. 181 с.
- 29.Колошина Т.А. О кризисных состояниях. <http://psylib.myword.ru/index.php?act=viewfile&id=1574>
- 30.Корнев К. И. Специфика копинга в условиях неопределенности // Человек в условиях неопределенности: Сборник материалов Всероссийской конференции 18–19 мая 2006 г. – Новосибирск, 2006. – С.24-36
- 31.Крайг Г., Бокум Д. Психология развития. – 9-е изд. – Спб.: Питер, 2004. – 940 с.: ил. – (Серия «Мастера психологии»).
- 32.Крюкова Т.Л. Методология исследования и адаптация опросника диагностики совладающего (копинг) поведения // Психологическая диагностика. – 2005. – №2. – С. 65-75.
- 33.Крюкова Т.Л., Куфтяк Е.В. Опросник способов совладания (адаптация методики WCQ) // Психологическая диагностика. – 2005. – №3. – С. 57-76.
- 34.Куфтяк Е.В. Совладающее поведение в семье, регулярно применяющей физические наказания детей: Автореф. дис. ... доктора психол. наук <http://www.geocities.com/gazetka/avt-kuft.html>
- 35.Логинова Н. А. Развитие личности и ее жизненный путь. — В кн.: Принцип развития в психологии. М., 1978.
- 36.Лушин П.В. Личностное изменение: новый контекст анализа. Журнал практического психолога. – 1999. – №9. – С. 14-21.
- 37.Лушин П.В. Личностные изменения как процесс: теория и практика. – Одесса: Аспект, 2005. – 334 с.

- 38.Лушин П.В. Особистісне змінювання, розвиток і перехід: співвідношення понять. Наукові записки. – Випуск XII .- Серія: Гуманітарні науки. Кіровоград: КДПУ, 1998.– С. 28-39.
- 39.Машин В.А. О двух уровнях личностной регуляции поведения человека // Вопросы психологии. – 1994. – №3. – С. 144-149.
- 40.Мещеряков Б.Г., Зинченко В.П. Большой психологический словарь. <http://psylib.myword.ru/>
- 41.Митина Л.М. Личностное и профессиональное развитие человека в новых социально-экономических условиях // Вопросы психологии. – 1997. – №4. – С. 28-38.
- 42.Михайлов А.Н., Ротенберг В.С. Особенности психологической защиты в норме и при соматических заболеваниях // Вопросы психологии. – 1990. – №5. – С.106-111.
- 43.Муздыбаев К. Стратегия совладания с жизненными трудностями // Журнал социологии и социальной антропологии. 1998, том 1, вып. 2.
- 44.Набиулина Р.Р., Турканова И.В. Механизмы психологической защиты и совладания со стрессом (определение, структура, функции, виды, психотерапевтическая коррекция). – Казань, 2003. – 101с.
- 45.Нартова-Бочавер С.К. "Coping behavior" в системе понятий психологии личности // Психологический журнал. – 1997. – N5. – С.20-30.
- 46.Наумчик Н.В. К проблеме психической саморегуляции личности // Практична психологія та соціальна робота. – 2005. - №1. – С. 57-59.
- 47.Никольская И. М., Грановская Р. М. (2001). Психологическая защита у детей. С- Пб., «Речь».
- 48.Олпорт Г. Становление личности. М.: Смысл, 2002.
- 49.Практическая психодиагностика. Методики и тесты: Учебное пособие. – Самара: Издательский дом "БАХРАХ-М", 2001. – 672с.
- 50.Пригожин И., Стенгерс И. Порядок из хаоса: Новый диалог человека с природой. – М.: Прогресс, 1986. – 432 с.

51. Психологическая диагностика индекса жизненного стиля: Пособие для врачей и психологов / Л. И. Вассерман, О. Ф. Ерышев, Е. Б. Клубова, Н. Н. Петрова и др. — СПб.: МЗ РФ; Санкт-Петербургский научно-исследовательский психоневрологический институт им. В. М. Бехтерева. 1998. - 50с.
52. Психологическая диагностика: Учебное пособие / Под ред. К.М. Гуревича и Е.М. Борисовой. – М.: Изд-во УРАО, 1997. – 304 с.
53. Психологическая защита (методические рекомендации)// Сост. Филатов А. Т., Кочарян Г. С. Харьков, 1986.
54. Психологическая энциклопедия. 2-е изд. / Под ред. Р. Корсини, А. Ауэрбаха. — СПб.: Питер, 2006. — 1096с.
55. Психология. Словарь / Под ред. Петровского А.В., Ярошевского. М.Г. Политиздат, 1990.
56. Родіна Н.В. Індивідуально-особистісні особливості менеджерів середньої ланки в кризових ситуаціях: психодинамічний підхід: Автореф. дис. .... канд. психол. наук. – Одеса, 2005. – 21с.
57. Роджерс К. Несколько гипотез, касающихся помощи в росте личности
58. Роджерс Карл. Взгляд на психотерапию. Становление человека. М.: "Прогресс", 1994. Терминологическая правка В.Данченко К.: PSYLIB, 2004
59. Романова Е.С., Гребенников Л.Р. Механизмы психологической защиты. Генезис. Функционирование. Диагностика. – Мытищи: "Талант", 1996. - 144с.
60. Роменец В. А. Вчинок і постання канонічної психології // Людина. Суб'єкт. Вчинок: Філософсько-психологічні студії / За заг. ред. В. О. Татенка. – К.: Либідь, 2006. – С. 11-37.
61. Сидоренко Е.В. Методы математической обработки в психологии. – СПб.: Речь, 2001. – 350с.
62. Сирота Н.А., Ялтонский В.М. Копинг-поведение и профилактика психосоциальных расстройств у подростков. // Обзорение медицинской психологии и психиатрии им. В. М. Бехтерева. – 1994. – В. 1. – С. 63-74.

- 63.Собольников В. В. Развитие личности в особых условиях деятельности / НГАС. — Новосибирск, 1997. — 256 с.
- 64.Стойков И.Д. Анализ защитных проявлений личности: Дисс. насоиск. учен. степ. канд. психол. наук: 19.00.01. —М.. 1986. — 160 с. 76
- 65.Татенко В. О. Суб'єктно-вчинкова парадигма в сучасній психології // Людина. Суб'єкт. Вчинок: Філософсько-психологічні студії / За заг. ред. В. О. Татенка. – К.: Либідь, 2006. – С. 316-357.
- 66.Ташлыков В.А. Психологическая защита у больных невротами и с психосоматическими расстройствами. –СПб.: Санкт-Петербургская медицинская академия последипломного образования, 1997 г.
- 67.Фейдимен Дж., Фрейгер Р. Личность и личностный рост. Вып.1, М., 1991
- 68.Фельдштейн Д.И. Особенности личностного развития подростка в условиях социально-экономического кризиса // Мир психологии и психология в мире 1994. №0.
- 69.Фрейд А. Психология “Я” и защитные механизмы: Пер. с англ. – М.: Педагогика, 1993. – 144с.
- 70.Фрейджер Р., Фэйдимен Д. Теории личности и личностный рост. <http://psylib.myword.ru/>
- 71.Хазова С. А. Совладающее поведение одаренных старшеклассников // Психологический журнал. - №5. - 2004. - С. 59-70.
- 72.Хекхаузен Х. Личностные и ситуационные подходы к объяснению поведения // Психология социальных ситуаций. Хрестоматия. / Сост. и общая редакция Н.В. Гришиной. – СПб.: Питер. 2001. С. 58-91
- 73.Чумакова Е. В. Психологическая защита личности в системе детско-родительского взаимодействия. Дисс. ... к. психол. наук. - СПб. – 1998.
- 74.Шведовский О. В. Микродинамика личностных изменений в процессе понимающей психотерапии. Автореф. дисс. канд. психол. наук. 19.00.01. Москва, 2007
- 75.Шихи Гейл. Возрастные кризисы. Ступени личностного роста. Издательство "Ювента". Санкт-Петербург, 1999

- 76.Штроо В. А. Защитные механизмы: от личности к группе //Вопросы психологии. – №4. – 1998. - С.54-65
- 77.Эриксон Э. Идентичность: юность и кризис: Пер. с англ./ Общ. ред. и предисл. Толстых А. В. - М.: Издательская группа "Прогресс", 1996. - 344с.
- 78.Юнг К.Г. О становлении личности